

Kwartaalrapportage

4/07

Landelijke Jeugdmonitor

Rapportage 4e kwartaal 2007

Verklaring van tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
x	= geheim
–	= nihil
–	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	= het getal is minder dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2005–2006	= 2005 tot en met 2006
2005/2006	= het gemiddelde over de jaren 2005 tot en met 2006
2005/'06	= oogstjaar, boekjaar
1995/'96–2005/'06	= boekjaar enz., 1995/'96 tot en met 2005/'06

In geval van afronding kan het voorkomen, dat de som van de aantallen afwijkt van het totaal.

Colofon

De Landelijke Jeugdmonitor wordt samengesteld in opdracht van het Programmaministerie voor Jeugd en Gezin.

De gegevens zijn afkomstig van:

- Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS)
- Centrum voor Werk en Inkomen (CWI)
- Dienst Justitiële Jeugdinstellingen (DJI)
- Gemeentelijke Basisadministratie (GBA)
- Intomart GfK
- Korps Landelijke Politiediensten (KLPD)
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
- Ministerie van Justitie
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
- Programmaministerie voor Jeugd en Gezin
- Rijksinstituut voor volksgezondheid en milieu (RIVM)
- STIVORO
- TNO
- Trimbos-instituut
- Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC)

De uitvoering van de Landelijke Jeugdmonitor is in handen van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

Omslag-ontwerp:
TelDesign, Rotterdam

Inlichtingen:
Infoservice Jeugd, telefoon (088) 570 75 75
(maandag–vrijdag, 09.00–17.00 uur) of via het contactformulier op
<http://www.landelijkejeugdmonitor.nl>

Copyright:
Centraal Bureau voor de Statistiek.

Jongeren en criminaliteit

Meer dan de helft van de jongeren maakt zich naar eigen zeggen wel eens schuldig aan een delict of overtreding. Een klein deel van hen gaat daarbij echt over de schreef. Dit zijn vooral jongens, maar afgaande op politiecijfers neemt in verhouding ook de criminaliteit onder meisjes toe. Jongeren zijn vaker dan ouderen slachtoffer van een delict. Ook voelen ze zich vaker onveilig. Om er voor te zorgen dat jongeren zonder al te veel problemen kunnen opgroeien, moet criminaliteit onder jongeren worden tegengaan. De overheid zet daarvoor zowel in op het voorkomen als het bestrijden van jeugdcriminaliteit.

Jongeren op zoek naar grenzen

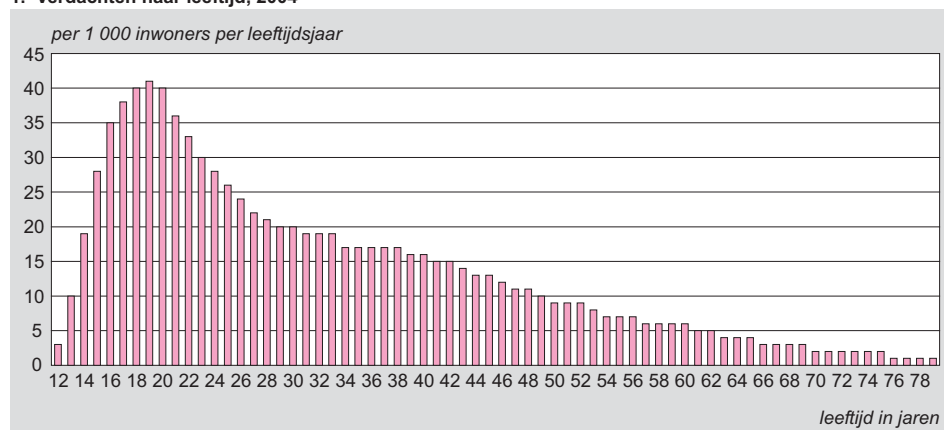
Veel jongeren zoeken grenzen op. Dit is op zich niet vreemd. Juist in deze fase van hun leven moeten jongeren leren zelfstandig te functioneren en hun eigen waarden en normen en die van anderen te ontdekken. Ze experimenteren onder andere met alcohol, zorgen voor overlast in de buurt of spijbelen van school. Over het algemeen is dit gedrag vrij onschuldig en gaat op den duur ook vanzelf weer over. Het is een groeiproces waarin jongeren leren wie ze zelf zijn en wat ze wel en niet acceptabel vinden. In dit proces spelen verschillende factoren een rol. Leeftijdsgenoten worden bijvoorbeeld steeds belangrijker (Noom, Deković & Meeus, 1996); zij beïnvloeden sterk het gedrag van jongeren.

Uit de Monitor Zelfgerapporteerde Jeugdcriminaliteit (MZJ) over 2005 van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) blijkt dat meer dan de helft van de jongeren zegt wel eens een delict of overtreding te hebben begaan. Het niveau van deze zogenaamde zelfgerapporteerde jeugdcriminaliteit is over de jaren heen vrij stabiel. Het gaat meestal om lichte feiten. Veel van de jongeren maakten zich bijvoorbeeld schuldig aan zwartrijden (Van der Laan, Blom & Bogaerts, 2007). Een klein deel van de jongeren gaat in hun grensverkennend gedrag echter flink over de schreef en komt op het verkeerde pad terecht. Al dan niet beïnvloed door delinquente vrienden.

Meeste verdachten onder meerderjarige jongeren

Zowel minder- als meerderjarige jongeren komen vanwege het plegen van een overtreding of delict in aanraking met de politie. Tot je achttiende ben je minderjarig en val je

1. Verdachten naar leeftijd, 2004

Bron: HKS/dNRI, SSB/CBS (uit Eggen, Van der Laan & Bogaerts, 2007).

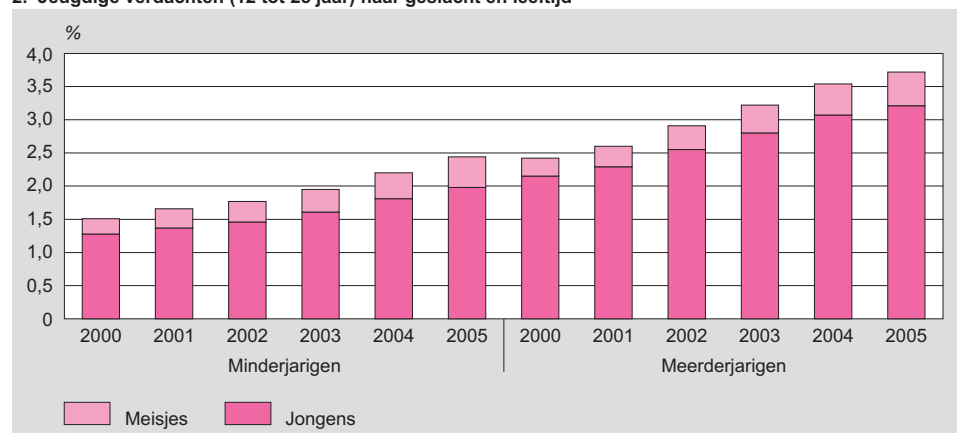
onder het jeugdstrafrecht. Vanaf je achttiende ben je meerderjarig en geldt het algemene of volwassenenstrafrecht. Meerderjarige jongeren (18 tot 25 jaar) werden in 2005 vaker verdacht dan minderjarige jongeren. Het aandeel verdachten binnen deze groep meerderjarige jongeren is zelfs het hoogst van alle leeftijdsgroepen in Nederland.

Veelplegers zorgen voor een groot deel van de criminaliteit in Nederland. Zij plegen vaak en veel (kleine) delicten en zorgen voor veel overlast (Ministerie van Justitie, 2006a). Minderjarige jongeren behoren tot deze categorie als tegen hen in totaal meer dan vijf keer een proces-verbaal is opgemaakt, waarvan één in het meest recente jaar. Voor meerderjarige jongeren zijn dat tien processen-verbaal in hun gehele criminele verleden, waarvan net als bij de minderjarigen één in het recente verleden¹⁾.

Meer meisjes verdacht

Zoals gezegd is het niveau van jeugdcriminaliteit volgens de MZJ redelijk stabiel over de jaren. Niet alle criminaliteit wordt echter ontdekt of aangegeven. Volgens de politieregistratie neemt het aantal jongeren dat daadwerkelijk in aanraking met de politie komt naar aanleiding van delictgedrag wel toe. Uit de cijfers van het politieële Herkenningsdienst-systeem (HKS), dat gegevens over verdachten²⁾ bevat, blijkt dat in 2005³⁾ ruim 3 procent van de 12- tot 25-jarigen in aanraking kwam met de politie. Vijf jaar eerder was dat nog 2 procent. Een toename die zowel te zien is bij de minderjarige als de meerderjarige jongeren. Jongens komen vaker in aanraking met de politie dan meisjes. Het aandeel verdachte meisjes neemt echter toe. In 2005 was bijna één op de zes jeugdige verdachten een meisje, in 2000 was dat nog één op de acht.

2. Jeugdige verdachten (12 tot 25 jaar) naar geslacht en leeftijd

Bron: Landelijke Jeugdmonitor, HKS.

Van Noije en Wittebrood (2007) relateren de toename van het aantal jeugdige verdachten aan de geïntensiverde aanpak van jeugdcriminaliteit. Gemeenten hebben bijvoorbeeld extra jeugdagenten ingezet, waardoor de pakkans voor jongeren groter werd.

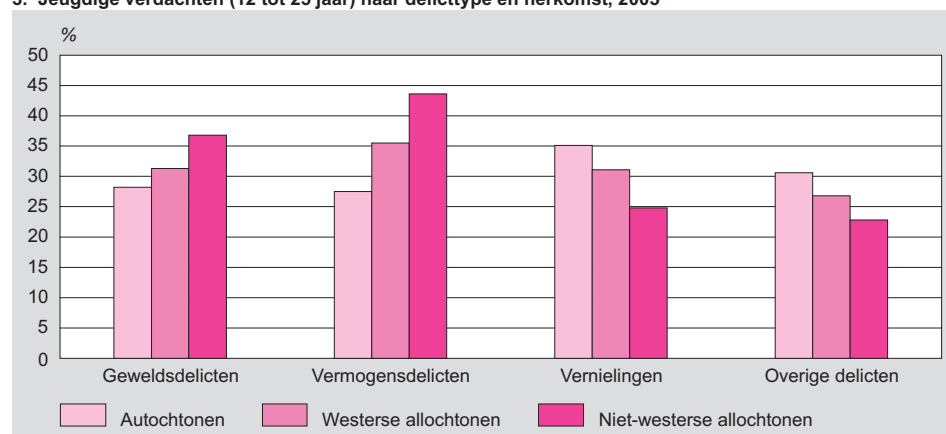
Vooral meer geweldsdelicten en vernielingen door jeugd

Delicten die jongeren plegen vallen grofweg uiteen in vier typen, namelijk geweldsdelicten, vermogensdelicten, vernielingen en overige delicten. Voor jongens is het percentage verdachten in alle vier categorieën ongeveer gelijk. Meisjes maken zich vooral schuldig aan vermogensdelicten, zoals diefstal. Vergeleken met vroeger komen zowel jongens als meisjes vaker vanwege geweldsdelicten en vernielingen in aanraking met de politie.

Het beleidsprogramma Jeugd terecht (Ministerie van Justitie, 2002) vroeg de afgelopen jaren speciale aandacht voor het verkleinen van het aandeel van delictgedrag verdachte jongeren uit ethnische minderheidsgroepen. Niet-westers allochtone jongeren komen namelijk beduidend vaker in aanraking met de politie dan autochtone jongeren. In 2005 werd 6,5 procent van de niet-westers allochtone jongeren verdacht van delictgedrag, tegenover 2,4 procent van autochtone jongeren. Allochtone en autochtone jongeren komen vanwege verschillende delicten in aanraking met de politie. Allochtone jongeren maakten zich in 2005 vooral schuldig aan vermogensdelicten, terwijl autochtone jongeren meer van vernieling verdacht werden.

Een deel van de verschillen tussen allochtone en autochtone jongeren kan verklaard worden door risicofactoren waar allochtonen vaker dan autochtonen mee te maken hebben, zoals opgroeien in een uitkeringsgezin of wonen in sterk stedelijke gebieden. Door Blom e.a. is hier uitgebreid onderzoek naar gedaan. Zij komen tot de conclusie dat allochtonen vaker verdacht worden van criminaliteit, maar dat alleen rekening houden met de herkomst van jongeren te eenzijdig is (Blom, Oudhof, Bijl & Bakker, 2005).

3. Jeugdige verdachten (12 tot 25 jaar) naar delicttype en herkomst, 2005

Bron: Landelijke Jeugdmonitor, HKS.

Daders vaak ook slachtoffer

Uit onderzoek (Jol, 1999; Wittebrood & Van Wilsem, 2000) blijkt dat daders, jong en oud, vaak zelf ook slachtoffer waren van een delict. Wittebrood en Van Noije (2007) geven hier drie verklaringen voor. In de eerste plaats komen daders en slachtoffers op dezelfde momenten op dezelfde locaties. Hierdoor neemt de kans op onderling contact toe. Ten tweede hebben delinquenten regelmatig contact met andere delinquenten dan met overige burgers en neemt het risico dus toe om slachtoffer te worden van crimineel gedrag van deze personen. In de derde plaats zijn delinquenten een gemakkelijk doelwit omdat ze niet zo snel naar de politie zullen stappen, bijvoorbeeld vanwege hun eigen criminele loopbaan of vanwege het risico op vergelding.

Jongeren vaker slachtoffer dan ouderen

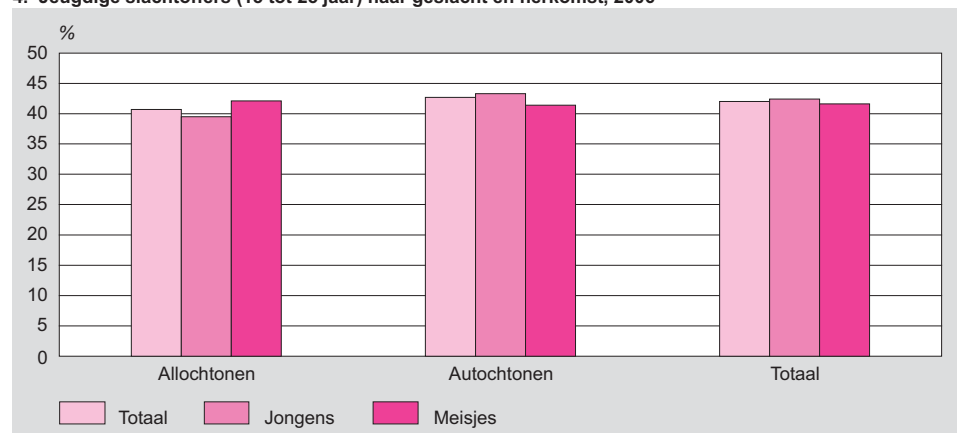
Jongeren zijn vaker dan ouderen slachtoffer van een delict. Van de 25-plussers was in 2006 iets minder dan een kwart slachtoffer van een delict. Bij de jongeren (15 tot 25 jaar) waren dat er vier op de tien. Dit komt overeen met circa 800 duizend jeugdige slachtoffers. Een van de redenen dat jongeren relatief vaak slachtoffer zijn van een delict is dat jongeren over het algemeen meer uitgaan dan ouderen en daardoor meer risico lopen

slachtoffer te worden (Van Noije & Wittebrood, 2007; Wittebrood, 2003). In het uitgaansleven krijgen zij te maken met alcohol en drugs, zaken die nauw samenhangen met criminaliteit.

Jongens hebben iets meer kans om slachtoffer van een delict te worden dan meisjes. De verschillen zijn echter klein. Wel verschilt het soort delict waar jongens en meisjes slachtoffer van worden. Jongens zijn vaker slachtoffer van mishandeling en bedreiging terwijl meisjes vaker slachtoffer zijn van een seksueel delict.

In 2006 waren autochtone en allochtone jongeren ongeveer even vaak slachtoffer. Autochtone jongens waren wel iets vaker slachtoffer dan allochtone jongens. Bij de meisjes waren juist de allochtonen iets vaker slachtoffer. De verschillen zijn echter gering.

4. Jeugdige slachtoffers (15 tot 25 jaar) naar geslacht en herkomst, 2006

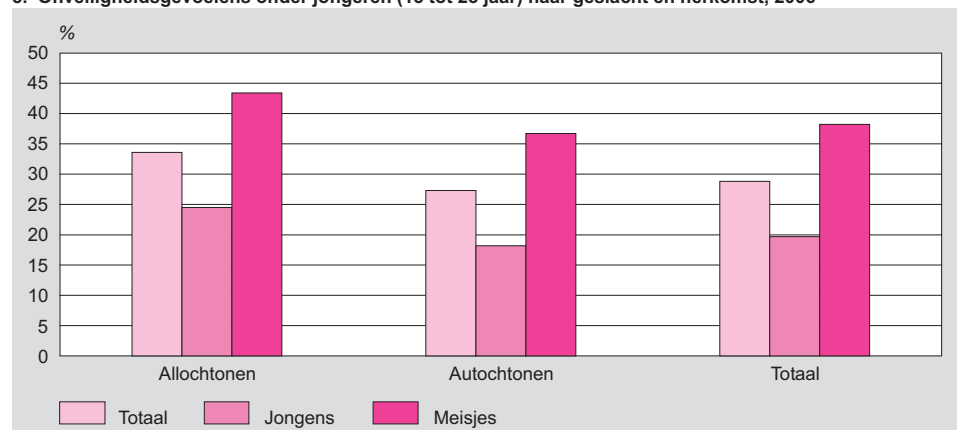

Bron: Landelijke Jeugdmonitor, VMR.

Vooraf allochtone meisjes voelen zich onveilig

Criminaliteit en de kans om slachtoffer te worden van een delict zorgen bij een groot aantal mensen voor gevoelens van onveiligheid. Hierbij kan het gaan om emoties, opvattingen en inschattingen, die variëren van angst vanwege persoonlijke situaties tot maatschappelijke bezorgdheid over bepaalde ontwikkelingen (Huys, 2007). Vooral de groep veelplegers is een belangrijke bron van gevoelens van onveiligheid (Ministerie van Justitie, 2006a). De mate waarin men zich onveilig voelt, hangt samen met verschillende achtergrondkenmerken. Zo voelen van de jongeren vooral de allochtone meisjes zich wel eens onveilig.

5. Onveiligheidsgevoelens onder jongeren (15 tot 25 jaar) naar geslacht en herkomst, 2006

Bron: Landelijke Jeugdmonitor, VMR.

Omdat jongeren vaker dan ouderen slachtoffer zijn van een delict is het logisch dat zij zich onveiliger voelen dan ouderen. De kans op slachtofferschap lijkt evenwel een sterker effect op meisjes te hebben. Zij worden net zo vaak slachtoffer als jongens, maar voelen zich veel vaker onveilig. Een verklaring zou kunnen zijn dat jongens zich minder kwetsbaar voelen dan meisjes en daarom ook minder vaak onveilig.

Voorkomen en bestrijden

Jeugdcriminaliteit krijgt veel aandacht, omdat het toeneemt (volgens de cijfers in de politie-registraties), maar ook doordat veel jongeren slachtoffer worden van een delict en zich onveilig voelen. De aanpak van jeugdcriminaliteit richt zich zowel op preventie als het bestrijden van de bestaande jeugdcriminaliteit.

Niet alle jongeren lopen een even groot risico om het criminele pad op te gaan of om uit te groeien tot veelpleger. Diverse factoren zijn daarbij van invloed. Eén risicofactor is bijvoorbeeld de gezinssituatie. In het gezin kunnen allerlei factoren de kans vergroten op het vertonen van regeloverschrijdend gedrag. Bijvoorbeeld beperkte pedagogische kwaliteiten van de ouders, een laag inkomen of een scheiding van de ouders. Preventie van jeugdcriminaliteit vereist dan ook niet alleen aandacht voor de jongere, maar ook voor bijvoorbeeld ondersteuning in het gezin. Een andere risicofactor is voortijdige schooluitval. Jongeren die voortijdig het onderwijs verlaten, hebben een vijf keer zo grote kans om zich schuldig te maken aan delinquent gedrag als jongeren die met een startkwalificatie het onderwijs verlaten. Reden genoeg om de aanval op voortijdige schooluitval in te zetten.

Hoogleraar criminologie De Haan benadrukt in de UniversiteitsKrant (UK; 28 november 2002) van de Rijksuniversiteit Groningen dat het niet genoeg is om criminele jongeren alleen maar hard aan te pakken. Er moet ook een gedragsverandering bij de jongeren plaatsvinden. Zij moeten zich bijvoorbeeld realiseren dat het niet stoer is om op straat rond te hangen, maar dat ze beter een goede opleiding kunnen afronden.

Loeber, hoogleraar psychiatrie aan de universiteit van Pittsburgh en psychopathologie aan de Vrije Universiteit, geeft in een interview met de krant Trouw (8 januari 2004) aan dat gedragsproblemen die zich later uiteten in crimineel gedrag vaak al waarneembaar zijn op de basisschool. Hij is dan ook van mening dat als er meer aandacht is voor afwijkend gedrag op zeer jonge leeftijd, veel jongeren later niet in de gevangenis zouden hoeven te belanden.

Het Ministerie van Justitie trok deze conclusie al eerder. Een en ander resulteerde in de ontwikkeling van de STOP-reactie. De STOP-reactie heeft tot doel snel te signaleren en te reageren in die gevallen waar kinderen jonger dan 12 jaar wegens regeloverschrijdend gedrag met de politie in aanraking komen. Daarbij worden de ouders ondersteund bij het corrigeren en voorkomen van strafbaar gedrag van hun kind. STOP speelt vooral een rol bij het signaleren van problemen en is niet bedoeld voor het oplossen van de problemen die aan de basis liggen van dit gedrag. Bij lichte opvoedingsproblematiek schakelt de politie de vrijwillige hulpverlening in. Bij ernstiger problematiek doet de politie geen aanbod om deel te nemen aan de STOP-reactie, maar verwijst ze door naar bureau Jeugdzorg.

Naast preventie is ook bestrijding van criminaliteit onder jongeren belangrijk. Vooral om herhaling van crimineel gedrag (recidive) te verminderen. Een van de maatregelen is bijvoorbeeld een goede nazorg. Om te voorkomen dat jongeren snel weer terugvallen in hun criminele gedrag moet er iets veranderen in hun eigen situatie. Er moeten alternatieven voor hen zijn, bijvoorbeeld de mogelijkheid om ervaring op te doen met werken (Ministerie van Justitie, 2006b).

Noten in de tekst

- 1) Het kan per regio verschillen of er aangesloten wordt bij deze standaarddefinitie van veelpleger.
- 2) Niet alle personen die verdacht worden van het plegen van een delict komen in aanraking met de politie. Dit komt onder andere doordat niet alle criminaliteit wordt ontdekt en/of aangegeven. Het HKS bevat geen gegevens van personen tegen wie geen procesverbaal is opgemaakt.
- 3) Voor alle jaren geldt dat dit nog voorlopige cijfers uit de HKS zijn.

Lijst van gebruikte begrippen

Allochtoon

Persoon van wie ten minste één ouder in het buitenland is geboren. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen personen die zelf in het buitenland zijn geboren en personen die in Nederland zijn geboren. De herkomstgroepering wordt bepaald aan de hand van het geboorteland van de persoon zelf of dat van de moeder, tenzij de moeder in Nederland is geboren. In dat geval geldt het geboorteland van de vader.

Delicten

Delicten worden bepaald aan de hand van de standaardclassificatie misdrijven van het CBS. Voor de in deze kwartaalrapportage genoemde delicten is het Wetboek van Strafrecht bepalend.

In deze rapportage komen vier typen delicten aan bod:

- *Geweldsmisdrijven*
 - Verkrachting (artikel 242).
 - Feitelijke aanranding der eerbaarheid (artikel 246).
 - Overige seksuele misdrijven (artikel 243 t/m 245, 247 t/m 249, 250, 251bis).
 - Bedreiging (artikel 251).
 - Misdrijven tegen het leven (artikel 287 t/m 291).
 - Mishandeling (artikel 300 t/m 306).
 - Dood en lichamelijk letsel door schuld (artikel 307 t/m 309).
 - Diefstal met geweld (artikel 312).
 - Afpersing (artikel 317).
- *Vermogensmisdrijven*
 - Valsheidsmisdrijven (artikel 208 t/m 235).
 - Eenvoudige diefstal (artikel 310).
 - Gekwalificeerde diefstal (artikel 311).
 - Verduistering (artikel 321 t/m 323).
 - Bedrog (artikel 326 t/m 337).
 - Heling en schuldheling (artikel 316 t/m 317bis).
- *Vernieling en openbare orde*
 - Tegen de openbare orde (artikel 131 t/m 136, 138 t/m 151a).
 - Discriminatie (artikel 137c t/m 137g).
 - Gemeenengevaarlijke misdrijven (artikel 157 en 158).
 - Tegen het openbaar gezag (artikel 177 t/m 206).
 - Schennis der eerbaarheid (artikel 239).
 - Vernieling (artikel 350 t/m 352).
- *Overige misdrijven*

dNRI

Deze afkorting staat voor dienst Nationale Recherche Informatie.

Herkenningsdienstsysteem (HKS)

Het landelijk bestand met verdachtegegevens wordt samengesteld uit de 27 regionale Herkenningsdienstsysteem (HKS) en wordt sinds 1986 door de politie gebruikt om gegevens over verdachten te registreren. Het bevat zowel de aangiftegegevens van misdrijven als de persoonsgegevens van de verdachten daarvan.

Monitor Zelfgerapporteerde Jeugdcriminaliteit (MZJ)

De MZJ is een monitor die wordt uitgevoerd door het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC). Het doel van deze monitor is het geven van een overzicht van de ontwikkeling van jeugdcriminaliteit in een doorsnee onderzoeksgroep van Nederlandse adolescenten. Tevens wordt ingegaan op de risico's en beschermende factoren die samenhangen met delinquentie in de adolescentieperiode.

Niet-westers allochtoon

Allochtoon met als herkomstgroepering een van de landen in de werelddelen Afrika, Latijns-Amerika en Azië (excl. Indonesië en Japan) of Turkije. Op grond van hun sociaal-economische en sociaal-culturele positie worden allochtonen uit Indonesië en Japan tot de westers allochtonen gerekend. Het gaat vooral om mensen die in het voormalig Nederlands-Indië zijn geboren en werknemers van Japanse bedrijven met hun gezin.

Sociaal Statistisch Bestand (SSB)

Het doel van het SSB is het verschaffen van microdata waarmee een samenhangende, consistente beschrijving kan worden gegeven van een aantal aspecten van de bevolking van Nederland. Hiertoe zijn registers (onder andere van de belastingdienst, uitkeringsinstanties, Informatie Beheergroep) per individu gekoppeld aan de Gemeentelijke basisadministratie (GBA). Naast deze registraties worden ook resultaten van persoonsenquêtes aan het SSB gekoppeld. Het SSB bevat daarmee individuele gegevens van alle inwoners van Nederland over onder andere demografische kenmerken, type huishouden, werk, uitkeringen en inkomen.

Startkwalificatie

Een persoon heeft een startkwalificatie met ten minste een afgeronde havo- of vwo-opleiding, of een basisberoepsopleiding (mbo niveau 2).

Veiligheidsmonitor Rijk (VMR)

De VMR is een onderzoek dat is ontstaan uit een integratie van (onderdelen uit) drie eerdere afzonderlijke reguliere onderzoeken op dit terrein. Het gaat om (onderdelen uit) het Permanent Onderzoek Leefsituatie (POLS), uit de Politiemonitor Bevolking (PMB) en om rijksrelevante delen uit de enquête Leefbaarheid en Veiligheid.

Westers allochtoon

Allochtoon met als herkomstgroepering een van de landen van de werelddelen Europa (excl. Turkije), Noord-Amerika en Oceanië of Indonesië of Japan. Op grond van hun sociaal-economische en sociaal-culturele positie worden allochtonen uit Indonesië en Japan tot de westers allochtonen gerekend. Het gaat vooral om mensen die in het voormalig Nederlands-Indië zijn geboren en werknemers van Japanse bedrijven met hun gezin.

Literatuur

Blom, M., Oudhof, J., Bijl, R.V. en Bakker, B.F.M. (2005). Verdacht van criminaliteit. Allochtonen en autochtonen nader bekeken. Den Haag: WODC.

Centraal Bureau voor de Statistiek, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Ministerie van Justitie (2007). Veiligheidsmonitor Rijk 2007. Voorburg/Heerlen: CBS.

Eggen, A.Th.J., Laan, A.M. van der en Bogaerts, S. (2007). Criminaliteit en opsporing. In: W. van der Heide en A. Th. J. Eggen (red), Criminaliteit en rechtshandhaving (blz.106–139). Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.

Huys, H. (2007). Slachtoffers van criminaliteit. In: W. van der Heide en A. Th. J. Eggen (red), Criminaliteit en rechtshandhaving (blz. 59–105). Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.

Jol. C. (1999). Jeugdige daders geweld vaak ook slachtoffer. Voorburg/Heerlen: CBS (Webartikel).

Laan, A. van der, Blom, M. en Bogaerts, S. (2007). Zelfgerapporteerde Jeugdcriminaliteit: risico's en bescherming. Den Haag: WODC.

Ministerie van Justitie (2006a). Aanpak veelplegers. December 2006/F&A 6806. (Elektronische versie).

Ministerie van Justitie (2006b). Jeugdcriminaliteit. Voorkomen van eerste delicten en verminderen van recidive. September 2006/F&A 6830. (Elektronische versie).

Ministerie van Justitie (2002). Jeugd terecht. Programma aanpak jeugdcriminaliteit 2003–2006. (Elektronische versie).

Noije, L. van en Wittebrood, K. (2007). Veiligheid. In: R Bijl, J. Boelhouwer en E. Pommer (red), De sociale staat van Nederland 2007 (blz. 213–244). Den Haag: SCP.

Noom, M.J., Deković, M. en Meeus, W. (1996). Opvoeding en Ontwikkeling in de adolescentie. In J. Rispiens, J.M.A Hermans en W.H.J. Meeus (red), Opvoeden in Nederland (blz. 207–226). Assen: Van Gorcum.

UK, 28 november 2002.

Trouw, 8 januari 2004.

Wittebrood, K. (2003). Criminaliteit. In: T. Roes (red), De sociale staat van Nederland 2003 (blz. 197–222). Den Haag: SCP.

Wittebrood, K. en Wilsem, J. van (2000). Jongeren en geweld: de relatie tussen slachtofferschap, ouderschap en leefstijl. Sociale wetenschappen, 43 (3), blz. 59–71.

Geraadpleegde internetsites

<http://www.justitie.nl/onderwerpen/jeugd/jeugdcriminaliteit/>

<http://www.politie.nl/KLPD/PolitieABC/Criminaliteit/jeugdcriminaliteit.asp>

<http://www.voortijdschoolverlaten.nl>

<http://statline.cbs.nl>